

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Inwestycji i Rozwoju, Skarbowi Państwa -
Prezesowi Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim
i S. S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 stycznia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 14 maja 2019 r., sygn. akt V ACa 253/17,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje adw. P. C. wynagrodzenie ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie za pomoc prawną świadczoną powodowi z urzędu w wysokości 12 500 zł (dwanaście tysięcy pięćset złotych) powiększoną o należny podatek od towarów i usług"**
- 3. zasądza od A. S. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 12 500 zł (dwanaście tysięcy pięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym".**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo A. S. przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Skarbu Państwa (następnie: Ministrowi Inwestycji i Rozwoju), Prezesowi Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim i S. S., o zapłatę. Powód domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych na jego rzecz kwoty 40 617 360 zł tytułem odszkodowania za bezprawne zajęcie jego nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym oraz kwoty 5 000 000 zł tytułem odszkodowania za dewastację i kradzież zaistniałe na tej nieruchomości. Wnosił również o ustalenie, że zajęcie nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym było prawnie nieistniejące. Twierdził, że Skarb Państwa nie dopełnił obowiązku złożenia oświadczenia woli o prywatyzacji Z. w S. i wniesienia go do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której powód jest udziałowcem, pomimo że w 2001 r. powód został wyłoniony jako inwestor w procesie prywatyzacji tego przedsiębiorstwa. Zamiast tego pozwani w 2004 r. dokonali zajęcia nieruchomości powoda, położonej w P. przy ul. [...], na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 września 2002 r., sygn. akt I Co 945/02, stawiając w stan wymagalności wszystkie zobowiązania powoda i pozbawiając go zdolności kredytowej. Gdyby nie bezprawne działania pozwanych, powód osiągałby zyski z działalności Z. w S. oraz z zajętej w postępowaniu egzekucyjnym nieruchomości, a także nie poniósłby szkody związanej z jej dewastacją.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że Skarb Państwa – reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa jako następcę prawnego zlikwidowanej Agencji Prywatyzacji – był uprawniony do wystąpienia przeciwko dłużnikowi z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności umowie sprzedaży z dnia 16 maja 2001 r., w której Skarb Państwa przeniósł na powoda prawo użytkowania wieczystego oraz własność budynków, budowli i ruchomych środków trwałych, posadowionych na nieruchomości położonej w P. przy ul. [...], za cenę 680 000 zł, z której powód uiścił kwotę 136 000 zł, zaś co do pozostałej kwoty 544 000 zł, płatnej w 9 ratach po 60 445 zł, powód poddał się egzekucji wprost z aktu notarialnego, na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. Wobec braku zapłaty raty przez powoda, postanowieniem z dnia 5 września 2002 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie

Trybunalskim nadał klauzulę wykonalności aktowi notarialnemu. Następnie, postanowieniem z dnia 5 marca 2003 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim odrzucił zażalenie powoda na powyższe postanowienie, z uwagi na nieuzupełnienie jego braków formalnych. Na skutek wniosku Skarbu Państwa i na podstawie przedstawionego tytułu wykonawczego, S. S. - komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim, wszczął postępowanie egzekucyjne i skierował egzekucję do prawa użytkowania wieczystego oraz własności budynków, posadowionych na nieruchomości położonej w P. przy ul. [...]. Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2010 r., sygn. akt I C 605/08, Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił powództwo A. S. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego z dnia 16 maja 2001 r. Postępowanie egzekucyjne nadal jest w toku i – zdaniem Sądu Okręgowego – w sprawie nie wystąpiły okoliczności uzasadniające jego umorzenie. Powód nie udowodnił, aby stan nieruchomości pogorszył się na skutek działania innych osób. Natomiast relatywnie długi czas trwania tego postępowania wynika z zachowania powoda, który nadużywając swoich uprawnień procesowych utrudnia komornikowi jego sprawne prowadzenie.

Wyrokiem z dnia 14 maja 2019 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda od powyższego orzeczenia. Sąd odwoławczy uznał za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, a także podzielił dokonaną przez niego ocenę prawną roszczenia powoda. W szczególności za prawidłowe uznał ustalenie Sądu Okręgowego, że z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu wystąpił uprawniony wierzyciel, co powoduje, że postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 5 września 2002 r., sygn. akt I Co 945/02, odpowiada prawu. Sąd Apelacyjny nie dopatrył się również nieprawidłowości w prowadzonym przez komornika sądowego postępowaniu egzekucyjnym. Podzielił też pogląd, że postępowanie egzekucyjne nie mogło zostać uznane za nieistniejące, w szczególności z tej przyczyny, że art. 189 k.p.c. odnosi się do prawa lub stosunku prawnego, a nie - do prowadzonego postępowania. Dlatego nawet ewentualna wadliwość tytułu wykonawczego nie może prowadzić do nieistnienia prowadzonego na jego podstawie postępowania.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł A. S., zaskarżając go w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód oparł na

przesłankach nieważności postępowania oraz oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z treścią art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne; (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów; (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Oceniany wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej skarżący oparł o przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., tj. nieważności postępowania oraz oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, zarówno z przyczyn wskazanych w skardze, jak też z innych względów, które Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art.398¹³ § 1 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że powołanie się na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. wymaga wskazania takich uchybień procesowych sądu lub strony przeciwnej, które spowodowały, że wnoszący skargę nie mógł brać i nie brał udziału w postępowaniu lub jego istotnej części. Nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy strona procesu, wbrew swojej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania i na skutek tego nie brała udziału w postępowaniu sądowym lub jego istotnej części. Nie może natomiast być mowy o nieważności postępowania, jeśli strona podjęła czynności w procesie (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 września 2018 r., I PK 222/17; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 Nr 12, poz. 20; z 13 czerwca 2002 r., V CKN 1057/00; z 13 maja 2005 r., IV CK 620/04; z 11 maja 2007 r., I CSK 70/07).

Powód w skardze kasacyjnej upatrywał nieważności postępowania przed Sądem odwoławczym w pozbawieniu go możliwości obrony swoich praw, wobec nieustanowienia mu pełnomocnika i nieudzielenia pouczeń w zakresie postępowania dowodowego, mimo wyraźnych przejawów nieporadności powoda, a także nieodroczenia rozprawy w dniu 14 maja 2019 r. pomimo istnienia ważnej przyczyny w postaci zagranicznego wyjazdu. Tymczasem powód brał czynny udział w postępowaniu przed Sądem odwoławczym, a treść składanych przez niego wniosków procesowych przeczy prawdziwości twierdzenia o jego nieporadności. Sąd odwoławczy odrzucił, na podstawie art. 117² § 2 k.p.c., wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, albowiem był to wniosek ponowny i oparty na tych samych okolicznościach co poprzedni. Ponadto Sąd Apelacyjny oddalił wniosek powoda o odroczenie rozprawy odwoławczej w dniu 14 maja 2019 r., gdyż jego obecność na rozprawie nie była obowiązkowa, a wyjazd powoda na uroczystości rocznicowe do S. w P. nie należy do okoliczności nadzwyczajnych, o których mowa w art. 214 § 1 k.p.c., obligujących sąd do odroczenia rozprawy (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego). W opisanych wyżej okolicznościach nie ma podstaw do przyjęcia, że przed Sądem odwoławczym wystąpiła nieważność postępowania.

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala również na stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni. Przy tym, powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Podkreślenia wymaga, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN

341/01, OSNP 2004 Nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 Nr 3, poz. 49; z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03; z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11).

Tymczasem powód w skardze kasacyjnej nie przedstawił wywodu prawnego, uzasadniającego ocenę, że Sąd Apelacyjny dopuścił się kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego. Odwołał się jedynie do podniesionych przez niego uprzednio w apelacji zarzutów pominięcia przez Sąd I instancji okoliczności umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa wobec niezłożenia przez wierzyciela wniosku o opis i oszacowanie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości oraz prowadzenia postępowania egzekucyjnego bez takiego wniosku – które to zarzuty nie zostały uwzględnione przez Sąd Apelacyjny. Z uzasadnienia skarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny dokonał oceny prawidłowości postępowania egzekucyjnego. Na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach komorniczych ustalił, iż we wniosku o wszczęcie egzekucji Skarb Państwa domagał się przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości, a w piśmie z dnia 21 stycznia 2003 r. sprecyzował, że wnosi o skierowanie egzekucji do nieruchomości położonej w P. przy ul. [...]. Następnie pismem z 4 lipca 2003 r. wierzyciel wniósł o dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości. Skarga na czynności komornika, w której A. S. wnosił o umorzenie postępowania egzekucyjnego, została oddalona postanowieniem Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 13 lipca 2011 r., sygn. akt I Co 131/11, z uwagi na niewystąpienie przesłanek określonych w art. 823-825 k.p.c. W tych okolicznościach twierdzenia skarżącego nie pozwalają na uznanie, że wniesiona przez niego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając na uwadze wskazane okoliczności, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej powoda, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[as]